

A budapesti színházak műsortervének ismertetése (1951–1952-es évad) – 1951.

A színházak műsorterve rövid szinopszissal kerül a Szövetség elé. A dokumentum különös értéke a repertoárszerkezet világos megfogalmazásában és a szinopszissoknak az új szovjet elvárásokra fordított-szűkített változatában rejlik.

Nemzeti Színház:

*Új föld*¹⁰⁹ lesz a címe Szabó Pál készülő új darabjának, amelyet az évad első felére tűzött műsorára a Nemzeti Színház. A darab derűs formában bár, de mai életünk egyik legfontosabb problémájával foglalkozik, a szocialista falu, a szocialista paraszt kérdésével. Részben megvan már, részben pedig fokozódó tempóban folyik a tszcs-k szervezése, ezzel azonban nincs vége a küzdelemnek. Aki belépett a csoportba, nem válik még máról holnapra szocialista emberré, nagyon sok múltbeli hibáját kell leküzdenie. Nem áll egyedül az ilyen ember, segíti őt a Párt, a Párt vezette most felnövő ifjú nemzedék is, amely az új eszméssel könnyebben barátkozik meg, mint az öregek, de a döntő lépést az embernek mindig magának kell megtennie.

- *Shakespeare* egyik nagy tragédiájának új előadását tervezi a Nemzeti Színház februárra. Még nem dönt el, hogy a *Hamletre* vagy a *Romeo és Júliára* esik-e a választás. Mindkettő egyforma remekmű, s a nagy remekművek mindenkor egyformán időszerűek. „Ne tépelődj, szúrd le az ellenséget” – tanítja az egyik, „Pusztulásra van ítélve az a világ, amelyben még szeretni nem lehet” – vallja a másik. Melyik az időszerűbb? – bajos lenne eldönteni. Mindkettőt megcsonkított, meghamisított formájában ismeri csak a magyar színházi közönség, ideje mindkettőt „bemutatni”.

- *Felejtethetlen 1919.*¹¹⁰ Visnyevszkij Sztálin-díjas darabjának bemutatásával azt az utat folytatja a Nemzeti Színház, amelyet a *Ljubov Jarovájával* kezdett meg: mai életünk kiinduló pontjára, a szovjet-hatalom kialakulására és megszilárdulására vet fényt. Ez a darab része a történelemnek, s miként annak, úgy ennek is Lenin és Sztálin a hősei. Rendezőnek, s kivált színésznek talán soha eddig nem jutott nehezebb, felelősségteljesebb feladat osztályrészül, mint az emberiségnek ezt a két óriását hitelesen megformálni, éreztetni minden mondaton, minden mozdulaton át Lenin és Sztálin hatalmas egyéniségét.

- *Illyés Gyula* új darabja¹¹¹ 1848-ba visz bennünket, s épp ezért bemutatóját március 15-re tűzte ki a színház. A darab azt akarja bemutatni, hogy a nincstelen zsellér szemében hogy nő, hogy tágul ki a ház az apró személyi tulajdontól egészen a haza fogalmáig. Ozora szüretelő népe ravasz paraszti fuffanggal előbb csak első szabad szüretjét akarja megvédeni Jellesich bán csapatai elől, s a tréfás védekezésből országos esemény lesz: a katonaság nagyobb erőt szimatol a háttérben és lerakja a fegyvert. A nép erejét példázza ez a darab a népet, amely megfelelő szervezéssel, vezetéssel csodákra képes. S ha a szabadságharc végülis elbukott, azért nem a nép felelős.

A Nemzeti Színház a múlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:

Gorkij: *Ellenségek*

Shakespeare: *III. Richárd*¹¹²

¹⁰⁹ Szabó Pál: *Új föld* című könyve végül 1954-ben jelent csak meg A Szépirodalmi Könyvkiadónál.

¹¹⁰ Visnyevszkij, Vszevelod Vitaljevics: *Felejtethetlen 1919*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1952. április 4. Rendező: Barta Zsuzsa, Major Tamás, Marton Endre.

¹¹¹ Illyés Gyula: *Az ozorai példa*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1952. március 22. Rendező: Gellért Endre.

¹¹² Shakespeare, William: *III. Richárd*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1943. április 01.

Osztrovszkij: *Jövedelmező állás*
Katona József: *Bánk bán*
Mikszáth: *Nosztly fiú esete Tóth Marival*¹¹³
Trenyov: *Ljubov Jarovája*
Háy Gyula: *Az élet hídja*
Schiller: *Ármány és szerelem*¹¹⁴
Fu-Ko: *Harcban nőtt fel*¹¹⁵
Pavlenko: *Boldogság*¹¹⁶
Gorkij: *Jegor Bulicsov és a többiek*¹¹⁷
Shakespeare: *Szentivánéji álom*¹¹⁸

Nemzeti Színház Katona József Kamara Színháza:

- *A viadukt*.¹¹⁹ Vojtech Cach cseh író darabja első díjat nyert a cseh színházak versenyén. A cseh munkásmozgalomnak egyik fontos epizódja körül forog a dráma: a cseh polgári demokrácia engedményeivel, kétkulcsos politikájával a fasizmus útját egyengeti, s amikor 1931-ben, az általános dekonjunktúra idején a munkásság síkraszáll jogaiért, csendőrsortúzzal válaszol a munkáért, kenyérért tüntető békés tömegnek. És ki a bűnös? Kit marasztal el a polgári bíróság? Nem a gyilkos csendőrök, nem is a merénylet értelmi szerzőit, hanem az életbenmaradt áldozatokat, a kommunistákat.

---

¹¹³ Mikszáth Kálmán: *A Nosztly fiú esete Tóth Marival*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1950. május 26. Rendező: Gellért Endre.

¹¹⁴ Schiller, Friedrich: *Ármány és szerelem*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1943. október 16.

¹¹⁵ Fu-Ko: *Harcban nőtt fel*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1951. március 28. Rendező: Marton Endre.

¹¹⁶ Pavlenko, Pjotr Andrejevics: *Boldogság*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1949. december 21. Rendező: Gellért Endre.

¹¹⁷ Gorkij, Makszim: *Jegor Bulicsov és a többiek*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1950. november 04. Rendező: Major Tamás.

¹¹⁸ Shakespeare, William: *Szentivánéji álom*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1948. június 11. Rendező: Major Tamás.

¹¹⁹ Cach, Vojtech: *Viadukt*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1951. október 12. Rendező: Marton Endre.

- *Háy Gyula* új darabjának¹²⁰ bemutóját január közepére tervezi a Nemzeti Kamaraszínház. Az író a békeharc és az értelmiség kérdései foglalkoztatják, és ennek problémakörét tárgyalja készülő darabja is. Be fogja mutatni a magyar értelmiségnek azt a két típusát, amelyet Révai József kongresszusi beszédében Gombás Pál és Szentgyörgyi Albert nevével jelölt meg. És bemutatja azt a nyugati tudományt, amelynek bővületében a felszabadulás utáni időkben sok értékes embert ki lehetett csalni az országból, míg azok aztán a helyszínen rá nem jöttek, hogy az a tudomány nem az ember, boldogulását, hanem az ember kiirtását tűzte ki célul maga elé.

- *Csehov: Vanja bácsi.*¹²¹ Csehovnak ez a darabja régi adóssága a magyar színházaknak. Vanja bácsi, Szonja és Asztrov doktor a polgári társadalomnak alkotóerő szunnyad, de a környező légkör, vagy a társadalmi előítéletek fonákságai miatt nem tudják szárnyukat kibontani. Nemes lelkű, áldozatkész emberek azok, akiket megmetyelyezett a környezet, s áldozatot vállalnak egy rossz ügy érdekében. Egy tehetségtelen embert szolgálnak – mondhatni egy tehetségtelen osztály érdekeit – egész energiájukat rá pazarolják, s az nemhogy hálás lenne az áldozatért, de könyörtelenül el is hajtja őket, mint valami kifacsart citromot.

A Nemzeti Színház Katona József Kamara Színháza a múlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:

Rahmanov: *Viharos alkonyat*¹²²

Shaw: *Warrenné mestersége*¹²³

Molière: *Fösvény*¹²⁴

Shakespeare: *Sok hűhó semmiért*¹²⁵

Mihajlov-Szamojlov: *Titkos háború*¹²⁶

Molière: *Tartuffe*¹²⁷

Shaw: *Szerelmi házasság*¹²⁸

Madách Színház:

- *Égő híd*¹²⁹. Romasov izgalmas drámája 1917 hősi forradalma idejében két testvér figuráján keresztül mutatja be az áruló és a haladó értelmiség útját és harcát és megismertet bennünket a forradalom géppuskás harca mellett azzal a harccal is, amit a bolsevisták a győztes forradalom után az üzemekben, munkahelyükön lelkes, éber, fáradtságot nem ismerő munkájukkal folytatnak a kommunizmus győzelméért.

- *Osztrovskij: Farkasok és bárányok.*¹³⁰ Murzaveckája 65 éves aggszűz, eladósodott nagybirtokos, miután Csugunov lecsúszott jogász segítségével különféle csalással már több ízben zsarolt ki pénzt a szomszéd birtok tulajdonosnőjétől, Kupavina gazdag fiatal özvegytől, most részeges, züllött unokaöccsét akarja összeházasítani vele, hogy vagyont megkaparintsa. Rokona a képmutató Glafirs Linyájev békebírót és megrögzött agglegényt szemelte ki magának férjéül. A tervek különböző fondorlatokkal jól haladnak előre, mikor megjelenik Berkutov, aki szintén a fiatal özvegy vagyonára pályázik és lehetetlenné teszi Murzaveckáját és egész

¹²⁰ Háy Gyula: *Erő*. Bemutató: Katona József Színház, 1952. február 25. Rendező: Marton Endre.

¹²¹ Csehov, Anton Pavlovics: *Ványa Bácsi*. Bemutató: Katona József Színház, 1952. április 9. Rendező: Gellért Endre.

¹²² Rahmanov, Leonyid: *Viharos alkonyat*. Bemutató: Magyar Színház, 1950. február 22. Rendező: Gellért Endre.

¹²³ Shaw, George Bernard: *Warrenné mestersége*. Bemutató: Katona József Színház, 1951. december 1. Rendező: Major Tamás.

¹²⁴ Molière: *Fösvény*. Bemutató: Katona József Színház, 1952. május 14. Rendező: Major Tamás.

¹²⁵ Shakespeare, William: *Sok hűhó semmiért*. Bemutató: Katona József Színház, 1952. október 10. Rendező: Major Tamás.

¹²⁶ Mihajlov, Vlagyimir: *Titkos háború*. Bemutató: Magyar Színház, 1951. április 2. Rendező: Várkonyi Zoltán.

¹²⁷ Molière: *Tartuffe*. Bemutató: Katona József Színház, 1955. Rendező: Major Tamás.

¹²⁸ Shaw, George Bernard: *Szerelmi házasság*. Bemutató: Nemzeti Kamara Színház, 1947. október 16. Rendező: Gellért Endre.

¹²⁹ Romasov, Borisz Szergejevics: *Égő híd*. Bemutató: Madách Színház, 1951. szeptember 23. Rendező: Pártos Géza.

¹³⁰ Osztrovskij, Alekszandr Nyikolajevics: *Farkasok és bárányok*. Bemutató: Madách Színház, 1951. november 8. Rendező: Hont Ferenc, Horvai István.

társaságát, az özvegyet pedig elveszi feleségül. Egyedül Glafira ér célt, aki elvéteti magát Linyájevvel. Osztrovszkij ebben a darabban éles szatírával leplezi le a korrupt, rothadó feudalizmust, ahol „farkasok” és „bárányok” kizsákmányolják a népet és közben egymást is felfalják.

- *Sarkadi Imre: Gyűjtogatók.*¹³¹ A darab 1951-ben játszódik falunk, a falusi osztályharc jelenlegi állapotát mutatja be. Egy szövetkezet erősödik, bővül, a parasztok előtt vonzóvá, rokonszenvesse válik. Szabotázs folytán a szénaboglya kigyullad. Az esemény sok egyébire is kihat, a belépések száma lecsökken, a bennlévők bizonytalanokká válnak, parasztellenes hangulat alakul ki – míg végre lelepleződik, hogy az ellenség okozta nemcsak a gyűjtogatást, a nehézségeket, a bajokat is.

Sarkadi Imre darabja új oldaláról ábrázolja a falusi osztályharc jelenlegi stádiumát és a középparaszt megnyeréséért folyó küzdelmet. Az író a dráma folyamán hiteles képet ad a forradalmi fejlődésben lévő magyar falu népének családi életéről is.

- *Howard Fast: Harminc ezüstpénz.*¹³²

A jeles amerikai író egyetlen színdarabjában az U.S.A.-beli lelki terrortól nyúlt megrázó képet, arról az ébredő ellenállásról, amely ugyanakkor, amikor a gyöngéket lealjasítja, a becsületes embereknek kinyitja a szemét.

A történet középpontjában egy amerikai „átlagos” család élete áll. A család egyik barátját az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság elé idézik: azzal vádolják, hogy kommunista. A férj, ingatag jellem, elárulja barátját, hogy saját életét és karrierjét mentse, hajlandó még hamis vallomást is tenni. Ezáltal azonban szembekerül tisztességes gondolkozású feleségével. A szakadék egyre mélyül a házastársak között, végül is kenyértörésre kerül sor, az asszony megundorodik férje galádságától és elhagyja a családi otthont.

Howard Fast kiváló emberismerettel, pártos művészettel tart tükröt a mai amerikai valóság elé, bemutatja a fasizmus felé rohamléptekkel haladó, de az egyszerű emberek ellenállását megtörő imperializmust.

- *Hajnal Moszkva felett.*¹³³ Szurov drámája a harcos kommunista szellem lelkesítő buzdítás a napi munkához. Egyben küzd az imperialisták ellen.

A darab egy textilgyárban játszódik és bemutatja a fiatalok harcát és egészséges kezdeményező képességét. A darab megmutatja nekünk, hogy milyen helytelen az egyéni boldogságról való lemondást úgy ábrázolni, mintha az elvileg elválaszthatatlan lenne a forradalomtól.

Szurov drámája az alkotás, a harc boldogságát énekli meg.

- *Lope de Vega: Gyilkos falu.*¹³⁴

Fernan Gomez de Guzman, a Calatrava-Rend komturjának önkényeskedései rettegéssel töltik el Fuente Ovejuna falujának népét. Különösen a fehérnépnek van rettegésre oka, a hatalmával visszaélő komtur nem hagyja békén a falu lányait és asszonyait. Saját élvhajzásának engedve, erőszakoskodik a falu lányával és nem riad semmitől sem vissza, hogy nemtelen vágyait kielégítse. Utoljára falu bírójának lányára, Laurenciára vet szemet. Frondosot, a lány jegyesét elüldözi, a többieket, akik védelmére kelnek, sanyargatja. A falu népe azonban, midőn önkényeskedése tetőpontra hág – a komtur szétkergeti Frondoso és Laurencia lakodalmát – fellázad ellene és véget vet gyalázatos mesterkedéseinek. A király döntőbírái kénytelenek felmenteni a falut, mert Fuente Ovejuna lakossága minden kérdésre egyöntetűen csak a község nevének emlegetésével válaszol.

A Madách Színház a múlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:

---

¹³¹ Sarkadi Imre: *Út a tanyákról*. Bemutató: Madách Színház, 1952. február 10. Rendező: Horvai István.

¹³² Fast, Howard: *Harminc ezüstpénz*. Bemutató: Madách Színház, 1952. január 6. Rendező: Darvas Iván – Pártos Géza

¹³³ Szurov, Anatolij: *Hajnal Moszkva felett*. Bemutató: Madách Színház, 1952. április 9. Rendező: Simon Zsuzsa.

¹³⁴ Vega, Lope de: *A hős falu*. Bemutató: Madách Színház, 1952. november 13. Rendező: Horvai István.

Móricz Zsigmond: *Rokonok*¹³⁵
Szigligeti: *Liliomfi*¹³⁶
Tur Testvérek: *Villa a mellékutcában*¹³⁷

Ifjúsági Színház:

- Molière: *Úrhatnám polgár*.¹³⁸

Molière ezzel a vígjátékával a polgári társadalom groteszk kinövéseit leplezi le. Jourdain úr, aki pénzével tudományt és rangot akar vásárolni, közben csalók, áltudósok és főúri gazemberek nevetséges áldozatává válik, méltán éri el sorsát.

Nemcsak az ostoba polgár kritikája ez a szatíra, hanem láthatjuk ugyanakkor méltó kortársait, az arisztokráciát és a lopást elnéző királyi udvart is.

Jó tanulság ez a mű ma is mindenki számára arra, hogy élnie kell népi demokráciánk tanulás adta lehetőségével, mert nem a rang és pénz, hanem a szorgalom és a munka teszi megbecsültté az embereket.

- Osztrovszkij: *Az acélt megedzik*.¹³⁹

Másfajta emberek új hősök nőttek ki a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyomán. Pavel Korcsagin a kis proletárgyerek férfivá válik. Bolsevik emberré. Nyikoláj Osztrovszkij hatalmas sikerű regénye nyomán ezzel a darabbal olyan hőst mutathatunk be, akinek a szocialista öntudata legyőzi a legsúlyosabb nehézségeket. Félig bénán, vakon harcosa marad a kommunista eszméknek.

Pável Korcságint a gyilkos kor nem tudja megakadályozni abban, hogy továbbra is szeresse az életet az embereket és továbbra is dolgozzék. Pável Korcságint a Bolsevik Párt nevelte, edzette, acéllá.

A szovjet emberek határtalan akaraterejét, a történelemben példa nélkül álló hősiességét örökíti meg az *Acélt megedzik* című regényéből dramatizált színdarab.

- Rajcsányi Károly: *Trombitás Katica*.¹⁴⁰

Ipari tanulóink újfajta nevelést kapnak az új iskolában. A közösségi élet problémáiban, konfliktusaiban a régi és az új harcában formálódnak ki fiataljaink újtípusú emberekké. Kialakulnak bennük a szocialista ember tulajdonságai: a munkaszeretet az önkéntes vasfegyelem, az áldozatkészség, a hősiesség.

A dráma főhőse: egy 16 esztendő árvalány, akit a kuláknál végzett cselédmunka állati sorából ragad ki a munkaerő toborzás, hogy az iskola és az ipari tanulóotthon közösségében a kollektíva megbecsült tagjává, az iskola és az otthon büszkeségévé váljék.

- Gárdonyi-Szinetár: *Egri csillagok*.¹⁴¹

A hős *Egri csillagok* regényből dramatizált színdarab. Gárdonyi csodálatos munkájához híven azt példázza, hogy Dobó István és hős várnépe, férfiak és asszonyok miként álltak helyt és győztek a magyar történelem egyik legválságosabb szakaszában, a török rablók ellen. Rendkívüli nehézségek közepette az önfeláldozó hazaszeretet gyönyörű példáját adták a vár hős védői, Dobó, Mecssey, Bornemissza vezetésével. Hivatva van megmutatni ez a mű, hogy

---

¹³⁵ Móricz Zsigmond: *Rokonok*. Bemutató: Madách Színház, 1951. február 27. Rendező: Pártos Géza, Nádasdy Kálmán

¹³⁶ Szigligeti Ede: *Liliomfi*. Bemutató: Madách Színház, 1950. június 03. Rendező: Horvai István, Pártos Géza.

¹³⁷ Tur, Ariadna – Tur, Pjotr: *Villa a mellékutcában*. Bemutató: Madách Színház, 1950. február 22. Rendező: Pártos Géza.

¹³⁸ Molière: *Az úrhatnám polgár*. Bemutató: Ifjúsági Színház, 1952. szeptember 28. Rendező: Vámos László.

¹³⁹ Osztrovszkij, Alekszandr Nyikolajevics: *Az acélt megedzik*. Bemutató: Ifjúsági Színház, 1952. december 22. Rendező: Berényi Gábor.

¹⁴⁰ A darab elkészülésére és bemutatására vonatkozó információ nem volt fellelhető.

¹⁴¹ Gárdonyi Géza – Szinetár György: *Egri csillagok*. Bemutató: Ifjúsági Színház, 1952. február 23. Rendező: Vámos László.

az igazi hazaszeretet a legvadabb ellenséggel is győzelemre segíti mindazokat, akikben magasan lobog a szülőföld, a haza iránti hűség, az egyéni bátorság tüze.

- Új magyar darab.

- Romasov: *Mindenkivel megeshet.*¹⁴²

Vidám szovjet fiatalok életét ismerhetjük meg ebben a vígjátékban. Kedves történetükön keresztül élénk tárul a szocialista társadalom néhány jellemző problémája. Nagy lehetőségek vannak a pályaválasztásban, mégis meg kell küzdeni a múlt még meglévő akadályaiával, amikor női munkaerőket állítanak be mozdonyvezetőnek.

Natasa és Alekszej két vidám ifjú vasutas sok bonyodalom után talál egymásra és közben sok hasznos tanulságot szerez.

A szovjet leányoknak a „férfi munkában” való helytállása a darab fő eszmei mondanivalója.

Az Ifjúsági Színház a múlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:

Borozdina, Davidson¹⁴³: *Harmadévesek*¹⁴⁴

Gorbatov: *Apák ifjúsága.*¹⁴⁵

Úttörő Színház:

- Gergely Márta: *Úttörő barátság.*¹⁴⁶

A haza nem csak a föld a víz, a hegyek a síkságok. A haza az sokkal több még ennél, a haza az emberek is, akik körülöttünk állnak. Ha a pajtásodnak is segítesz, a hazádnak segítettél.

A darab hőse, Laci 13 éves úttörő, ebben az évben sokat javult tanulmányaiban, de magyarból változatlanul rosszul áll. Az úttörő raj, amibe Laci is tartozik, nyári úttörő táborba megy. Laci nem akar itthon tanulni, el akar menni társaival együtt a táborozásba. Társai közül tanulóparja és legjobb barátja Jóska is ellenzi azt, hogy eljöjjön velük, mert nem érdemli meg, és itthon kell maradnia tanulni. Laci emiatt összevész Jóskával és nem tekinti többé barátjának. Jóska az úttörő táborban rájön arra, hogy hibát követett el, mikor legjobb barátját otthon hagyta és eljött, ahelyett, hogy segített volna a tanulásban. Elhatározza, hogy holnap hazamegy. Jóska nehéz és hősies harcot vív addig, míg végül sikerül rábírnia Lacit tanulásra és újra jóbarátok lesznek.

- Marsak: *Tizenkét hónap.*¹⁴⁷

A szép mesejáték egy kis árvalány és gonosz mostohája történetét beszéli el. A szeszélyes királynő télen hóvirágra vágyik, és töméntelen kincset ígér annak, aki udvarába ilyen virágot hoz. A gonosz mostoha és édesleánya kiküldik a kis árvalányt a hóviharba, hogy szedjen nekik hóvirágot. A kislány már majd megfagy a téli hidegben, mikor a 12 hónap segítségére siet és tavaszt ébreszt az erdőben, hogy a kislány tudjon hóvirágot szedni. A gonosz mostoha és lánya maguk viszik el a becses virágot a királylányhoz, hogy ők vegyék fel az érte járó jutalmat, és pórul járnak, mert a szeszélyes királylány azt követeli, mutassák meg a helyet ahol szedték, persze ezt nem tudják. Bevallják a csalást és a királylány a mostoha és az udvaroncok, most már a mostohalányt kéri meg arra, hogy mutassa meg az erdei utat. A kislány arra nem hajlandó, mert titoktartást ígért a 12 hónapnak. A királylány akkor az életére tör, de a 12 hónap hatalmas vihart támaszt a kislányt megmenti, a királylány és az udvaroncok, a gonosz mostohával és lányával együtt, már majd elpusztulnak a szélben, mikor a 12 hónap és a kis

¹⁴² Romasov, Borisz Szergejevics: *Mindenkivel megtörténik.* Bemutató: Ifjúsági Színház, 1952. március 12. Rendező: Both Béla.

¹⁴³ Davidszon, Alekszandr: színész.

¹⁴⁴ Borozdina, Anastasia: *Harmadévesek.* Bemutató: Ifjúsági Színház, 1951. június 16. Rendező: Várkonyi Zoltán.

¹⁴⁵ Gorbatov, Borisz Leontyevics: *Apák Ifjúsága.* Bemutató: Ifjúsági Színház, 1950. október 25. Rendező: Hont Ferenc.

¹⁴⁶ Gergely Márta: *Úttörő Barátság.* Bemutató: Úttörő Színház, 1951. szeptember 14. Rendező: Horváth Jenő.

¹⁴⁷ A színházi adattárban nem szerepel. A *Magyar Nemzet* említi meg a jövő évad előadástervei között. G. J., „Indul a közönségszervezés az új évadra”, *Magyar Nemzet*, 1951.07.27., 6.

árvalány megkegyelmeznek életüknek. A gonosz mostoha és lánya kutyává változik, a királylány megjavul, megszelídül és a kis árvalány pedig a 12 hónap marad.

- Mihalkov: *Vörös nyakkendő*¹⁴⁸

A színdarab Valerij Visnyakov és Bura Bagyejkin barátságáról szól. Eszmei mondanivalója, hogy az igazi barátság megjavítja, jóvá teszi az embert. A darab hőse Valerij alapjában nem rosszindulatú, de önző, engedetlen, makacs gyerek, aki nem ismeri az élet nehézségeit. Szembekerül a közösséggel, a pionírcsapat megkéri arra, hogy a faliújságukba rajzoljon, ő erre nem hajlandó és mikor társai megszidják, eléjük csapja az asztalra az úttörő-nyakkendőjét. Valerij később Bura igaz barátsága és segítsége révén rájön arra, hogy helytelenül viselkedett a csapattal és hozzátartozóival szemben megjavul.

- Brustein: *Egységes harci iskola*.¹⁴⁹

A színdarab Oroszországban, 1918-ban játszódik. Problémája az élet, haza és szabadság szeretete, a bátorság és hősies helytállás, a bajtársiasság és az ellenség gyűlölete. Egy bátor kislány, Panyuska életéről szól, akinek az apját megölik a fehérek. A bátor kislány bosszút áll apja gyilkosain. Mikor a várost ostromolják a fehérek segítségére van a vörös csapatoknak és komoly szolgálatot tesz az ellenség elleni harcban.

A színdarab Ludas Matyi ismert történetét, harcát és győzelmét a gonosz földesúr Döbrögi ellen beszéli el. A Ludas Matyi különösen értékes a mi számunkra, mert hitelesen bemutatja az elmúlt világ feudális kényurát Döbrögi személyében, bemutatja a népet, milyen pogányul sanyargatta. S főként ezért különösen értékes, mert Ludas Matyi alakjában igazi, vérbeli népi hőst teremt, aki a rajta esett sérelmeket háromszor veri vissza a földesúron és akinek harca egybe esik a nép harcával, a nép forradalmi vágyával. Ludas Matyi győzelme Döbrögin a nép győzelme a földesurakon.

Az Úttörő Színház az elmúlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:

Katajev: *Ványa az ezred fia*¹⁵⁰

Mihalkov: *Haza akarok menni*¹⁵¹

Állami Bábszínház:

- Mészöly Miklós: *Terülj táská*.¹⁵²

Népmese 3-12 éves gyerekek számára. A mesebeli szegény fazekasnak két lánya van. Az egyik szorgalmas, dolgoz, a másik lusta és hiú. A szorgalmas kislány munkája jutalmául egy csodálatos táskát kap az erdei anyókatól: az a táská minden kívánságot teljesít. A hiú leány hibái miatt a táskát megszerzi a kapzsi szomszéd, Büzögi gazda. A mese során kerül egy másik táská is, amelyből bot ugrik ki a varázsszóra, s megbünteti a kapzsit, a lustát. Azzal a tanulsággal fejeződik be a mese, hogy a becsületes, dolgoz ember elnyeri méltó jutalmát – a lustaság és kapzsiság pedig büntetését.

- Matvejev: *Csodálatos kalucsni*.¹⁵³

3-12 évesek számára. Egy vasárnapi kocavadász az erdőben elveszti egyik kalucsniját. Nevetséges bonyodalom kerekedik a kalucsni miatt az erdő jóindulatú és gonosz állatai

¹⁴⁸ Mihalkov, Szergej Vlagyimirovics: *Vörös nyakkendő*. Bemutató: Úttörő Színház, 1951. november 7. Rendező: Kende Márta.

¹⁴⁹ Brustein, Alekszandra: *Pányuska iskolája*. Bemutató: Úttörő Színház, 1952. február 20. Rendező: Both Béla.

¹⁵⁰ Katajev, Valentyin Petrovics: *Ványa az ezred fia*. Bemutató: Úttörő Színház, 1951. Május 6. Rendező: Horvai István – Seregi László.

¹⁵¹ Mihalkov, Szergej Vlagyimirovics: *Haza akarok menni*. Bemutató: Úttörő Színház, 1950. október 22. Rendező: Horváth Jenő.

¹⁵² Mészöly Miklós: *Terülj táská*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1951. október 16. Rendező: Nagy Géza.

¹⁵³ Matvejev, German Ivanovics: *Csodálatos kalucsni*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1951. december 5. Rendező: Simándi József – Bod László.

körében, melynek során két üldözött kis nyúl, csodálatos bátor hőssé válik és ráncbaszedi a rend ellenségeit. A mese végső tanulsága, harcolnunk kell a babonák ellen.

- Kovács-Vajda: *Liliom espressó*.¹⁵⁴

Komédia felnőttek számára. Egy nagyon fontos újítás titkát, melyet a gyár fiatal tehetséges, de kissé félszeg tudós mérnöke a nép javára akar fordítani, egy ellenséges hatalom kémei mindenáron el akarják lopni. Mulatságos bonyodalmak, fonák helyzetek során, a nép éberségével sikerül ezt a kísérletet megghiúsítani. A kémek utáni hajszában a tudós megacélosodik, megtalálja a helyes kapcsolatát az étellel, ugyanakkor megtalálja élete párját is. A darab Budapesten játszódik napjainkban, bemutatja Budapest életének keresztmetszetét, a dolgozó és szórakozó népet, a múltból itt maradt groteszk elemeket és figyelmeztet az ellenséggel szemben tanúsítandó soha nem lanyhuló éberségre.

- Tamási Áron: *Bubos vitéz*.¹⁵⁵

Mesejáték 5-15 évesek számára. A mese a régi basáskodó földesurak világába visz vissza. Bemutatja a fiatal jobbágylegényt, aki szembeszáll kegyetlen és kapzsi földesurával, maga köré gyűjti az elnyomás miatt erdőbe menekült bujdosókat és szegénylegényeket, velük és az erdő vadjaival megszabadítja a népet a zsarnoktól. A mese az elnyomás elleni küzdelemre, a baráti szeretetre és a nép szeretetére nevel. Tele van bájos fordulatokkal és kedves szerelmi szál húzódik benne végig.

- Tatay Sándor: *Kinizsi Pál*.¹⁵⁶

Mondai játék iskolásoknak és felnőtteknek. A magyar nép sorából hadvezérré emelkedett legendás hírű hősről szól a darab. Bemutatja Kinizsinek a népmondákból ismert emberi és katonai erényeit, megismerjük a hozzá méltó hitvesével való találkozást és az érte vívott harc nagyszerűségét, találkozunk Mátyás királlyal az igazsággal.

A hősi monda az izzó hazaszeretetre és mély baráti szeretetre, a nép szeretetére és tiszta szerelem megbecsülésére nevel.

- Tersánszky J. Jenő: *Misi mókus kalandjai*.¹⁵⁷ Mesejáték a legfiatalabb korosztály számára. Vidám és fordulatos történettel ismerteti meg a nézőt a darab talpraesett hőisével Misi mókussal, aki az élet könnyebbik felét akarja választani, ezért minden kalandon átesve keresi az örökké termő fát, melynek árnyékában tétlenül el lehet éldegélni, azonban viszontagságos kalandok – amelyek kacajra fakasztják a nézőt – végül is bebizonyítják, hogy az igazi boldogságot a dolgos szorgalmas, munkásélet jelenti.

Az Állami Bábszínház a múlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:

Maljarevszkij: *Csodafazék*¹⁵⁸

Tarahovszkaja: *A csuka parancsára*¹⁵⁹

Landau: *Nyúl meg a kandúr*¹⁶⁰

*Sztárparádé*¹⁶¹

¹⁵⁴ A színházi adattárban nem szerepel. A *Kis Újság* egy írása is csak tervként említi: „Mit ad az tíz évadban az Obrazcovék látogatása óta újjászületett magyar bábjáték”, *Kis Újság*, 1951. szept. 7., 4.

¹⁵⁵ Tamási Áron: *Bubos vitéz*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1952. március 12. Rendező: Bod László.

¹⁵⁶ Tatay Sándor: *Kinizsi Pál*. Bemutató. Állami Bábszínház, 1954. május 4. Rendező: Lázár Gida.

¹⁵⁷ Tersánszky Józsi Jenő: *Misi Mókus kalandjai*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1952. május 28. Rendező: Kertész László.

¹⁵⁸ Maljarevszkij, P. G.: *Csodafazék*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1951. május 12. Rendező: Szegő Iván.

¹⁵⁹ Tarahovszkaja, Jelizaveta Jakovlevna: *A csuka parancsára*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1950. október 12. Rendező: Szegő Iván.

¹⁶⁰ Landau, Georgij Alekszandrovics: *A nyúl meg a kandúr*. Bemutató: Állami Bábszínház, 1950. november 10. Rendező: Szegő Iván – Bod László.

¹⁶¹ Kovács Dénes: *Sztárparádé*. (Szatirikus kabaré felnőtteknek.) Bemutató: Állami Bábszínház, 1951. január 2. Rendező: Szegő Iván. Elemzést írt róla Szántó Viktória: A magyarországi bábszínházi kánon. Intézményi működés az ötvenes években. PhD értekezés, SZFE, 2020.

Fővárosi Operettszínház

- *Mikszáth-Sárközi: Szelistyei asszonyok.*¹⁶²

Mikszáth Kálmán Mátyás korában játszók regényét Benedek András és Semsei Jenő dolgozta át daljáték szöveggé. Zenéjét Sárközy István írja.

A történet Mátyás király korában játszódik le. Központi problémája az ország függetlenségének megvédése a külföld hódítási kísérletei ellen, különösen Fridrik császár ismételt próbálkozásaival szemben. Ezek a próbálkozások bent az országban mindig a Mátyással szembenálló oligarchiára támaszkodtak, akik ellen a király mindvégig a legnagyobb eréllyel küzdött. Ennek volt köszönhető, hogy az ország függetlenségét valóban sikerült mindvégig megvédenie, valamint az, hogy elnyerte a nép szeretetét, mely a hatalmaskodó főurakkal szemben küzdelmeiért Igazságos Mátyásnak nevezte el. A darab a nagyszerű Fekete Sereg erejére és a nép szeretetére támaszkodó Mátyásnak azt a kettős küzdelmét mutatja be.

- *Dékány-Farkas: Zengő erdő.*¹⁶³

Az iharosi állami erdőgazdaság erősödő népgazdaságunk fontos helye. Idejönnek nyári munkára az erdészeti iskola növendékei, hogy tudásukat a gyakorlattal gyarapítsák. A darab ennek a tanuló és dolgozó ifjúságnak az életét mutatja be, kapcsolatukat a tudománnyal, viszonyukat a munkához, egymáshoz s ezen keresztül az egész társadalomhoz. Küzdelmük már a természet átalakításáért vívott szocialista harc, az új ember harca a szocialista társadaloméért. A színes fordulatos derűs mese középpontjában egy olyan kérdés áll, mely ma a legaktuálisabbak egyike: a nők bekapcsolódása a termelésbe, a nők munkájának megbecsülése. Ezért küzdenek az erdészeti iskola fiatal növendékei.

- *Offenbach: Orpheus az alvilágban.*¹⁶⁴

Szövegét Hámos György dolgozza át.

A rendkívüli mulatságos, éles és aktuális politikai szatírának szánt Offenbach bemutató mai problémákat visz színpadra, az „offenbachiáda” örök foglalatában. Az „alvilág” az átdolgozásban az a valóságos világ lesz, amelynek – mint ahogy azt a nemrég lefolyt New York-i perben láthattuk – igen erősek, mélyek és mindkét félre nézve jövedelmezőek.

- *Ránki: Bábobukra.*¹⁶⁵ (Palóc nyelvjárásban szivárványt jelent)

Zenés-táncos látványos magyar néprajzi játék, amelyet munkaközösség készít elő a Népi Művészetek Házának segítségével, és ellenőrzésével. Zenéjét Ránky György szerzi. A darab meséje a népi hagyományok fontosságának tudatosítását szolgálja és azt bizonyítja be, hogy a népművészet csak a szocializmusban virágozhat igazán. Mottója Révai elvtárs mondata: „A népdal, a népi tánc az az ajándék, az a hozzájárulás, amelyet a parasztság ad új, születőben lévő szocialista kultúránknak.”

A népi hagyományok és a szocialista kultúra összefonódásának színpadi bemutatása lesz tehát ez a vidám, színész népi játék.

A Fővárosi Operett Színház az elmúlt évad műsorából a következő darabokat fogja bemutatni:
Miljutyin: *Havasi kürt*¹⁶⁶

Dunajevszkij: *Szabad szél*

Székely-Hámos: *Aranycsillag*

¹⁶² Sárközy István: *Szelistyei asszonyok*. Bemutató: Fővárosi Operettszínház, 1951. október 19. Rendező: Apáthi Imre.

¹⁶³ A színházi adattárban nem szerepel. A Magyar Nemzet említi meg a jövő évad előadástervei között. G. J., „Indul a közönségszervezés az új évadra”, *Magyar Nemzet*, 1951. júl. 27., 6.

¹⁶⁴ Offenbach, Jacques: *Orfeusz*. Bemutató: Fővárosi Operettszínház, 1952. február 29. Rendező: Apáthi Imre.

¹⁶⁵ A színházi adattárban nem szerepel. A Magyar Nemzet említi meg a jövő évad előadástervei között. G. J., „Indul a közönségszervezés az új évadra”, *Magyar Nemzet*, 1951. júl. 27., 6.

¹⁶⁶ Miljutyin, Jurij Szergejevics: *Havasi kürt*. Bemutató: Fővárosi Operettszínház, 1951. május 18. Rendező: Apáthi Imre, Nádasdy Kálmán. Koreográfus: Roboz Ágnes.

Jelzet: MNL OL 276. f. 89. cs. 399. őe.
Géppel írt tisztázat, pecsét és aláírás nélkül – 1951.